

власному середовищі, та і у суспільстві загалом. Це, в свою чергу, впливає на легітимізацію влади та її рішень і створює постійну загрозу сповзання у бік тотальної нелегітимності правлячого режиму.

Істотним недоліком сучасного модернізаційного процесу є нерозробленість ідеології реформування суспільства. Невирішеність принципових питань докорінних перетворень зводить нанівець всі наміри реформаторів. Спроби розроблення концептуальних засад суспільного реформування були (взяти хоча б програму «Україна – 2010»), однак їхній науковий рівень був доволі сумнівним. Кожна елітарна група починає своє правління запереченням того, що зробили попередники, та намаганням розпочати все, так би мовити, «з чистого аркуша». Ігнорування елітою факту зростання ролі інтелектуалізації усіх сфер суспільної діяльності значно обмежує модернізаційний потенціал суспільства.

Обмежує модернізаційний потенціал сучасної еліти також фінансова неспроможність будь-якого з існуючих владних угруповань самотужки реалізувати хоча б один модернізаційний проект національного масштабу. А ділитися реальною владою задля досягнення суспільного прогресу вони поки що не бажають.

Істотний вплив на модернізаційний процес має високий ступінь «приватизації» інститутів держави різними кланово-корпоративними структурами. Інтереси держави значною мірою отожднюються з інтересами конкретних комерційних структур, а «приватизоване» державне чиновництво виступає лобістами цих інтересів.

Підсумовуючи, можна зазначити, що попри всю недосформованість, недорозвиненість, неподготовленість політична еліта відіграє значну роль у модернізаційних процесах. Це зумовлено недостатнім розвитком громадянського суспільства, пасивністю населення стосовно постійної участі у суспільно-політичному житті. За таких умов українські можновладці, не відчуючи контролю і стимулювання до реформ з боку суспільства, віддають перевагу суто формальним перетворенням, а не реальним системним змінам, що свідчить про недостатню ефективність та неадекватність їхньої діяльності стану справ. Єдиним виходом з такої ситуації є істотне підвищення якості української політичної еліти шляхом її глибокого оновлення та залучення нових людей, яскравих особистостей, які краще відповідали б потребам модернізації суспільства та викликам сучасного глобалізованого світу.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Гельман В. Я. Постсоветские политические трансформации. Наброски теории / В. Я. Гельман // Полис. – 2001. – № 1. – С. 15–29.
2. Горбатенко В. П. Стратегія модернізації суспільства: Україна і світ на зламі тисячоліть. Монографія / В. П. Горбатенко. – К.: Академія, 1999. – 240 с.
3. Політологія: посібник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. В. Бабкіної, В. П. Горбатенка. – К.: Академія, 2001. – 528 с.
4. Щедров С. В. Політичні партії як джерело ротації еліти / С. В. Щедров // Грані. – 2009. – № 6 (68) Листопад-грудень. – С. 167–170.
5. Kullberg I. Elites, Institutions and Democratization in Russia and Eastern Europe / I. Kullberg, J. Higley, J. Pakulski // Gill G. (ed.) Elites and Leadership in Russian Politics. – St. Martin's Press, 1998. – 176 p.

Поліщук Наталія Володимирівна, Рівненський державний гуманітарний університет,
м. Рівне (Україна)

УДК [101:37]:[130.123.4:17]

ФІЛОСОФСЬКО-ОСВІТНІ АСПЕКТИ РОЛІ БОГОЛЮДИНИ У СТАНОВЛЕННІ ДУХОВНО-МОРАЛЬНИХ ЦІННОСТЕЙ МОЛОДІ

В статті розглядається можливість благородного впливу прикладу навчання Ісуса Христа на сучасних студентів при отриманні ними відповідної освіти. Показано, що навіть такій визначній постаті, Боголюдині, необхідно було старанно навчатися на протязі тривалого часу, щоб виконати свій обов'язок Месії.

Ключові слова: студенти, навчання, освіта, духовність, мораль, релігія, Ісус Христос, Біблія, Бог, людство, історія, педагогічний процес

ФИЛОСОФСКО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ РОЛИ БОГОЧЕЛОВЕКА В СТАНОВЛЕНИИ ДУХОВНО-МОРАЛЬНЫХ ЦЕННОСТЕЙ МОЛОДЕЖИ

В статье рассматривается возможность благородного влияния примера обучения Иисуса Христа на современных студентов при получении ими соответствующего образования. Показано, что даже такой выдающейся фигуре, Богочеловеку, необходимо было старательно учиться на протяжении продолжительного времени, чтобы исполнить свой долг Мессии.

Ключевые слова: студенты, обучение, образование, духовность, мораль, религия, Иисус Христос, Библия, Бог, человечество, история, педагогический процесс

PHILOSOPHICAL-EDUCATIONAL ASPECTS OF THE ROLE OF THE GOD-PERSON IN BECOMING SPIRITUALLY-MORAL VALUES YOUTH

In clause the opportunity of noble influence of an example of training of Jesus Christ on modern students is considered at reception of corresponding formation. It is shown, what even to such outstanding figure, the god-person, it was necessary to study diligently during long time to execute the duty of the Messiah.

Keywords: students, training, formation, spirituality, morals, religion, Jesus Christ, the Bible, the God, mankind, history, pedagogical process

Постановка проблеми. Не зважаючи на численні у минулому пророцтва відносно того, що розвиток науки неодмінно приведе до зникнення релігії, остання продовжує жити в сучасному суспільстві та відіграє важливу роль. Із висоти історичного досвіду, здобутого цивілізованим людством на початку XXI ст., можна впевнено стверджувати, що релігія в наш час постала в якості органічного компоненту суспільної історії, людського усвідомлення світу та самоусвідомлення [1, с. 429]. У сучасній філософській думці утвердилося розуміння того, що в духовному житті людства неможливо знайти феномен, який протягом тисячоліть, а точніше, впродовж усього його земного існування відігравав би вагомішу роль, ніж релігія. Від кам'яного віку і до сьогодні, зазнаючи дивовижних метаморфоз, живе вона в нерозривному зв'язку з людським духом як надбанням світової культури [2, с. 391]. Тому сучасним студентам варто цікавитись духовно-релігійними особами, оскільки це суттєво впливає на становлення молоді особистості через навчання, освіту і є ціннісною характеристикою моральної свідомості та постає якісним показником моральної та духовної зрілості людини. Ядром духовності є уявлення про моральний ідеал і шляхи його досягнення. На новому витку історії було зроблено ще один важливий крок на шляху духовності. Виник і почав розвиватися світський гуманізм, що сприяв утвердженню релігійної терпимості та свободи совісті, розвиткові творчих сил людини. Релігійна етика, яка ґрунтується на вірі в Бога, і світська (безрелігійна) етика, яка ґрунтується на принципах світського гуманізму, не перебувають в антагоністичній суперечності [3]. Спільним для них у сучасних умовах є боротьба проти аморальності, насильства, бездуховності, наркоманії, моральної деградації [4, с. 42].

На нашій планеті були два вищі духовні місіонери – Ісус і Будда, що й зафіксувалося в пам'яті людства. Звичайно для християн найбільше значення має феномен Ісуса Христа [5, с. 340-350]. Навіть видатний послідовник Будди Мохандас Ганді сказав: «Я не знаю нікого, хто зробив би для людей більше, ніж Ісус». «Слова Ісуса, які записані в Євангелії, сказані ним всенародно і наодинці з учнями, можна було б відтворити за дві години, – написав відомий біблеїст Едгар Гудспид, – проте і це мале так захоплює серця і будоражить розум, що можна сміливо стверджувати: ніхто інший не вплинув на світ так, як він».

Коли Ісус Христос у 33 роки завершив своє земне служіння, в нього було, по меншій мірі, 120 послідовників [Діяння 1:15]. Сьогодні більше двох мільярдів людей називають себе християнами. Ще сотні мільйонів вважають Ісуса пророком. Його вчення, беззаперечно, справило величезний вплив на людство. Ісус Христос за християнською традицією вважається Боголюдиною, що поєднала божественні та людські начала, постає як друга іпостась Святої Трійці – Бог-син [6, с. 225].

Історія страждань і смерті Ісуса, напевно, є найбільш знаною історією у світі. Для послідовників християнства це – серцевина їхньої віри, драма, що сповнює Пасху її змісту. Галерея характерів, змальована у чотирьох євангельських оповіданнях завжди будила уяву істориків, надихала на створення світових шедеврів, живопису, музики та літератури. Драматургія євангелістів послужила відправним матеріалом для реквіємів Моцарта, Верді та Берліоза, фольклорних страсних вертепів і сили-силенної місцевих легенд. На противагу деяким іншим релігійним постатям на зразок Будди, те, як саме помер Ісус, має для християн непересічне значення. Те, що Ісус вплинув на увесь світ, визнають навіть ті, хто не сповідує християнство. Наприклад, видатний іудейський раввін Гіман

Енелов відзначив: «Ісус став самою відомою, самою вивчаємою і самою впливовою фігурою в релігійній історії людства». Також цей раввін сказав: «Вплив Ісуса на людство не можна переоцінити. Любов, яку він ніс, утіху, яку він давав, добро, яке він робив, надія і радість, яку він вселяв, – хто ще стільки зробив для людей? Ніхто з великих і визначних людей світу і близько не може зрівнятися з Ісусом по силі його притягання і впливу на інших та великого інтересу».

Видатний лідер індійської нації Мохандас Ганді сказав: «В християнстві немає нічого неправильного. Проблема в вас, християнах. Ви не живете в злагоді з вченням Ісуса Христа». Виявляється, що християнський світ повністю не живе по заповідях Христа на протязі багатьох століть. Сесіл Джон Каду, історик християнства, відзначив, що «поступово в Церкві проявилась тенденція до деякого нехтування нормами моралі, закладеними у вченні Ісуса Христа» і що «християнські вожді звернули на це увагу десь... у 140 р. нашої ери».

Розвиток християнства нараховує два тисячоліття. Спочатку воно поширювалося в середовищі іудеїв і вважалося ерессю, або сектою, всередині іудаїзму. Пізніше ця релігія переросла національні рамки Іудеї (вже у другій половині і в кінці I ст. н. е.) та почала швидко поширюватися на території всієї Римської імперії. На протязі I-III ст. християнство піддавалося жорстоким переслідуванням зі сторони держави і тільки в 311 р. було легалізовано, а в 324 році імператором Костянтином Великим проголошено офіційною державною релігією імперії. Перетворення християнства в офіційну державну ідеологію привело до уродливих явищ, які отруювали церковне життя (О. Мень). Наприклад, окрім спалювання десятків тисяч «єретиків» на багаттях інквізиції, в тих же обширах практикувалася кастрація хлопчиків, володарів надто тонких голосів (сопрано, фальцет як ангельських голосів) для використання їх протягом життя в церковних, у тому числі, і в папських хорах. Рішення папи Сінста V (1562 р.) поклато початок появи співців-кастратів, бо в той час жінкам, які народжували тих же священнослужителів і пап, заборонялося співати в церковних і папських хорах, оскільки вони вважалися нечистими створіннями.

Моральне відступництво від первісного християнства з особливою силою стало проявлятися з IV ст. (період пізнього античного християнства), коли римський імператор Костянтин, а з ним і рабовласники, прийняли християнство. За імператора Костянтина християнство було зрівняне з усіма іншими релігіями, а в 324 році стало державною релігією, користуючись економічною, політичною та ідеологічною підтримкою Римської держави [6, с. 228]. Почалась централізація церкви: єпископії та митрополії об'єдналися у патріархії на чолі з патріархом. Тоді ж було скріплено союз держави і церкви, який забезпечував вождів християнства казковими багатствами. Це триває і донині. Держава стала суттєвим чином вмішуватися в церковні справи, а святі отці всемірно підтримували і підтримують існуючу владу. Справа дійшла до конкордату – договору між державними властями і папою римським, який визначав взаємовідносини між державою і католицькою церквою в даній країні.

Моральними й ідеологічними нормами християнства стали постанови Вселенських соборів. За минулі століття християнська церква здійснила багато негативних справ, які розходилися з вченням Христа, що породило масовий атеїзм і бездуховність молоді.

Проте з розвалом соціалізму і визнанням католицькою релігією багаточисельних бузувірств, які чинилися в минулому (це не квапиться визнавати православна Церква), справи з наповненням храмів поліпшилися і намітилася співпраця між релігією і наукою [3], а, відповідно, і їх впливом на зростання духовності та моральності в громадян, особливо під впливом вірувань первісних християн, яких навчав особисто Ісус Христос.

Але чому насправді учив Ісус Христос і як він сам учився? Звичайно, це питання адресується перш за все релігійній особистості, під якою розуміється людина, яка вірить у Бога як творця і промислителя світу. Тобто людину – носія мінімуму релігії слід вважати релігійною особистістю, оскільки цей мінімум (віра в Бога як творця і промислителя світу) суттєво позначається на всіх особистісних утвореннях психіки і насамперед на ключовому з них – цілісно-орієнтаційному [7, с. 182]. У нинішніх умовах незалежної держави України такими особистостями не можна вважати більшість учнів і студентів і тому духовне виховання потрібно починати ще з школи.

Цілі статті. Вивчаючи Біблію можна застерегти, що про Ісуса Христа нічого невідомо від 12 до 30 років, коли він почав нести людям свою ідею Добра. Необхідно з'ясувати, де і як провів цей час Ісус Христос, де і як він навчався, як це може вплинути на виховання духовних цінностей при отриманні освіти сучасним студентом на прикладі навчання найвпливовішої особи в історії людства [8, с. 11].

Виклад основного матеріалу дослідження Знання, якого прагнув Ісус, могло бути в ті часи тільки у есеїв. Євангеліє обходить повною мовчанкою життя Ісуса до зустрічі з Іваном Хрестителем,

після якої він береться до відправи свого високого служіння. Безпосередньо після цього він з'являється в Галілеї з цілком окресленим вченням, з упевненістю пророка і свідомістю Месії. Цьому сміливому виступу передувала довга підготовка і вище втаємничення. Не менш ймовірно й те, що втаємничення це мало статися в єдиному братстві, яке зберігало в ті часи в Ізраїлі істинні езотеричні традиції та високий рівень духовного життя пророків.

Це підтверджується не тільки внутрішньою близькістю між вченням Ісуса і вченням есеїв, але і тим мовчанням, яким Христос і його близькі оточили цю секту. Чому Він, який нападає так сміливо і вільно на всі релігійні партії свого часу, а ні разу не згадує есеїв? Чому апостоли та євангелісти не кажуть про них майже нічого? Цю обставину можна пояснити тільки тим, що вони дивилися на есеїв як на своїх, що вони були пов'язані клятвою, яка давалася при втаємниченні в містерії, і що секта злилася з християнами.

У есеїв прийняті брати жили в громаді (ось чому Ісус набирав апостолів), користуючись спільним майном і зберігаючи безшлюбність, вони обирали для місця проживання відлюдні місцини, обробляли землю і нерідко виховували покинутих дітей. Розпорочені по всій Палестині, в Єгипті, до самої гори Хорив, вони радісно гостили один в одного. І ми бачимо Ісуса та його учнів, які йдуть від міста до міста, з округи до округи, впевнені, що скрізь знайдуть притулок.

Есеї відрізнялися зразковою моральністю: вони прагнули панувати над своїми пристрастями і стримували спалахи гніву; завжди доброзичливі та миролюбні в стосунках, вони викликали повну довіру та ладні були радше зазнати страшних мук, і при тому з усмішкою на вустах, ніж порушити найменше з своїх релігійних переконань. Спільні риси між вченням есеїв і вченням Ісуса такі: любов до ближнього; заборона клястися і божитись ради свідчення істини; ненависть до брехні; покора; встановлення Таємної Вечері, схожої з братськими агапами есеїв, але з новим значенням – офіри.

Прийнятий як брат і обранець, він мав справляти величезний вплив на самих вчителів ордену завдяки своїй перевазі, палкому милосердю і тій божественній означеності, яка відрізняла все його єство. А проте він отримав від них те, що тільки есеї й могли дати: езотеричний переказ пророків і, отже, правильну історичну та релігійну орієнтацію.

Він усвідомив те провалля, яке відділяло офіційну доктрину від давньої мудрості втаємничених, яка була істинною матір'ю всіх релігій, постійно переслідуваною «сатаною», духом зла, егоїзму, ненависті та заперечення, сполучене з політичним абсолютизмом і облудою священників. Він дізнався, що Книга Буття під своїм символізмом містить теогонію і космогонію, таку ж далеку від буквального значення, як найглибша з наук від дитячих казок. Він побачив у днях Елогима вічну творчість шляхом еманції елементів і утворення нових світів. Його вразила велич думки Мойсея, який прагнув підготувати релігійну єдність всіх націй, створюючи культ єдиного Бога і втілюючи цю ідею в народі. Там же він пізнав вчення про Боже Слово, яке в Індії проповідував Крішна, в Єгипті – жерці Осиріса, в Греції – Орфей і Пітагор, і яке було відоме серед пророків під ім'ям Містерій Сина Людського і Сина Божого. За цим вченням найвищий вияв Бога – Людина, яка за своєю будовою, формою, органами, розумом є образом і подобою універсальної Сутності, властивості якої вона має. Обранець людей ототожнюється з божеством, притягаючи їх до себе Силою, Мудрістю і Любов'ю. І тоді божественна природа, що проникла в нього силою Духа, втілюється в ньому: Син Людський стає Сином Бога і його живим словом.

У есеїв Ісус прожив 18 років. Він підкорявся їхній дисципліні, вивчав разом з ними таємниці природи і вправлявся в окультній терапії. Він перемиг свою земну природу і оволодів вищою свідомістю. День у день міркував над долею людською і заглиблювався у самого себе. Найважливішим моментом його перебування в есеїв була та знаменна для всього братства ніч, коли він таємно прийняв вище посвячення четвертого рівня, яке давалося тільки у разі високої пророчої місії, що приймається на себе Втаємниченим і що стверджується Старійшинами. І коли Ісус, який відчував у собі пророче покликання, прийшов до Івана Хрестителя, той під променем дивовижної лагідності погляду цього пророка затремтів і в нього мимоволі вихопилося питання: «Чи ти не Месія?».

Ісус міг відповісти на це питання тільки після зосередження у глибині свого єства. Звідси потреба в самоті, той сорокаденний піст, який Матвій детально описав через спокушання. Спокушання в житті Ісуса – справді велика криза і те найвище прозріння в істину, через яке неминуче проходять усі пророки, всі фундатори релігій перед початком звершень. Після посту він прийшов у селище есеїв і дізнавшись, що Антипа схопив Івана Хрестителя і ув'язнив у фортеці Макеру, оголосив, що піде проповідувати в Галілею Євангеліє царства небесного.

Таким чином, Ісус Христос пройшов до свого месіанства довгий шлях навчання і виховання в есеїв, а не тільки тому, що він виконував місію вищого космічного розуму. Отже, освіта потрібна не

тільки пересічним особистостям, а їй необхідна була такій видатній, вибраній Богом-батьком (Богом-отцем), історичній особі, як Ісус Христос. Його спосіб навчання був зрозумілим, простим і практичним. У тому, чого він навчав, віддзеркалювалося його сердечне бажання познайомити своїх слухачів з правдивим Богом. Ісус навіть охоче пожертвував своїм досконалим людським життям, для того щоб недосконалі люди мали надію на майбутнє. Якою ж глибокою була Ісусова любов до людей! Тому важливо, щоб молодь продовжувала набувати біблійні знання і ще краще пізнавати Ісуса Христа. «В ньому всі скарби мудрості й пізнання заховані» [Колосян 2:3]. Сам він говорив: «не подумайте, ніби я прийшов скасувати закон або писання пророків: не скасувати прийшов я, а доповнити» [Матвія 5:17].

Підтвердженням перебування і навчання в есеїв Ісуса Христа є наступні слова, приведені в книзі пророка Ісаї [Ісаї 10:11]: «Корень Єсея стане прапором народам. І вийде пагінчик із пня Єсеєвого і Галузка дасть плід із коріння його. І спочине на Нім Дух Господній, – дух мудрості й розуму, дух поради й лицарства, дух пізнання та страху Господнього, Його уподобання – в страху Господньому...». Дійсно, у 1947 році на березі Мертвого моря в долині Кумрану було знайдено цілу бібліотеку рукописів громади есеїв, яка діяла в першому і другому століттях. Деякі сучасні автори твердять, що есейство майже тотожне ранньому християнству [9]. Це аргументується збігом деяких елементів віровчення, обрядів і схожістю внутрішньої організації. Дійсно дотичних фактів достатньо, щоб твердити про спорідненість есейства і раннього християнства. У «горизонтальному» синхронному плані це була споріднена течія, віровчення, культ, організація якої збігалися з раннім християнством.

Висновки. Отже, оскільки найміцнішу опору, найповнішу сферу вияву релігія знайшла в людській особі [10,с.391], то широкомасштабність впливу інформації про навчання Ісуса Христа на освіту студента незаперечна. Церква є своєрідною педагогічною установою – колективною інстанцією, метою якої є виховання, удосконалення людського життя. У релігії є чому повчитися, що перейняти педагогам, зокрема, це постать Спасителя – ідеал безсмертної, мужньої, вольової, морально стійкої особистості. Він любить народ, і народ любить його. Він прийняв смерть в ім'я життя людей, в ім'я їх спасіння (приклад жертвовної любові).

Ідеал Боголюдини пережив віки й тисячоліття. Потенційні виховні можливості християнської релігії та її реальний виховний вплив потребують їх врахування та тісних взаємозв'язків цього суспільного інституту з іншими виховними й освітніми інституціями. Навіть багато нехристиян вірять, що Він – великий і мудрий учитель. Він безперечно, був одним з найвпливовіших людей, які будь-коли жили. Навіть стислий розгляд Ісусових вчень та життя спонукає нас полюбити його та викликає прагнення наслідувати його любов.

Ми маємо зробити все можливе, щоб поставити на міцну основу християнські школи, де кожний викладач був би одухотворений Богом і відповідно підготовлений, і в яких всі заняття і навчальні посібники в школах і вузах всіх рівнів повністю відповідали б біблійним принципам, інакше ніколи не виховаємо духовно багату молодь і не розв'яжемо ті негативні проблеми, які людству приніс науково-технічний прогрес (НТП).

Декларацією правил життя у християнському гуманістичному (спрямованому на розвиток людської особистості) суспільстві є Нагірна проповідь Ісуса Христа і Золоте правило мудрості, проголошене в ній. Біблійські моральні норми, на переконання багатьох вітчизняних і закордонних істориків, філософів, соціологів, стали основою уявлень про загальнолюдську мораль, склали етичний базис усієї Європейської цивілізації, оскільки у Нагірній проповіді сконцентровано норми християнської моралі. Як один із засобів духовного відродження нації потрібно впроваджувати морально-етичні виховні курси, які будуть спрямовані на відродження історичних і моральних традицій народу з метою оновлення морально-етичних засад духовності та культури; будуть формувати у молоді систему християнських цінностей, якою вони будуть керуватися упродовж всього життя.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Петрушенко В. Л. Філософія [Текст]: в 2-х част. / В. Л. Петрушенко. – Львів: Новий світ, 2000, 2011. – Ч. 1: Світова філософія, фундаментальні проблеми філософії. – Ч. 2: Релігієзнавство, етика та естетика, логіка; [навч. посібник для студентів ВНЗ України III – IV рівнів акредитації]. – 647 с.
2. Причепій Є. М. Філософія: [підручник] / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – К.: Академвидав, 2007. – 592 с. (Альма-матер).

3. Калашніков В. Г. Зближення науки та релігії / В. Г. Калашніков // Матеріали наук.-практ. конф. «Парадигма творення в сучасній науці: на шляху до інтегрованого світогляду». – Острого: Вид-во Національного у-ту «Острозька академія», 2010. – Вип. 2. – С. 205–221.
4. Закович М. М. Про духовність і освіту / М. М. Закович // Людина і світ. – 2001. – № 9. – С. 42–44.
5. Поліщук Н. В. Науково-технічний прогрес і духовно-моральне становлення молоді: [монографія] / Н. В. Поліщук. – Рівне: О. Зень, 2012. – 464 с.
6. Лубський В. І. Релігієзнавство: [підручник] / В. І. Лубський, В. І. Теремко, М. В. Лубська. – К.: Академвидав. 2006. – 431 с. (Альма-матер).
7. Москалець В. П. Психологія релігії: [посібник] / В. П. Москалець. – К.: Академвидав., 2004. – 240 с. (Альма-матер).
8. Шуре Е. Ісус (Місія Христа) / Е. Шуре; пер. з франц. Л. І. Герасимчука. – К.: Криниця, 2002. – 76 с.
9. Яроцький П. Л. Релігієзнавство: [навч. посібник] / П. Л. Яроцький. – К.: Кондор. – 2004. – 76 с.
10. Причепій Є. М. Філософія: [підручник] / Є. М. Причепій, А. М. Черній, Л. А. Чекаль. – К.: Академвидав, 2007. – 592 с. (Альма-матер).

Сакун Айта Валдуrowна, кандидат філософських наук, доцент

АНТРОПОЛОГІЧНИЙ ВИМІР МИСЛЕННЯ: КОНТЕКСТ МОДЕРНУ

В статті досліджується проблема мислення в еволюції наукового пізнання в новоевропейській інтелектуальній традиції. Показано вплив способу мислення на формування культури, людини та науки.

Ключові слова: мислення, людина, наука, творчість, пізнання, раціоналізм

АНТРОПОЛОГИЧЕСКОЕ ИЗМЕРЕНИЕ МЫШЛЕНИЯ: КОНТЕКСТ МОДЕРНА

В статье исследуется проблема мышления в эволюции научного познания в новоевропейской интеллектуальной традиции. Показано влияние способа мышления на формирование культуры, человека и науки.

Ключевые слова: мышление, человек, творчество, наука, познание, рационализм

ANTHROPOLOGICAL DIMENSION OF THOUGHT: THE CONTEXT OF MODERNITY

The paper investigates the problem of thinking in the evolution of scientific cognition in modern European intellectual tradition. The influence of a way of thinking about a culture, and human sciences is shown.

Keywords: thinking, person, art, science, cognition, rationalism

Виокремлення людини з природи, здатність до культурного життя обумовлені здатністю до мисленнєвої діяльності, яка виступає імперативом еволюції суспільства. Етос мислення визначає як епоху в цілому, так і її важливі сфери. Особливого значення процес мислення відіграє у розвитку науки. В її формуванні приймають участь як емпіричні, так і теоретичні дослідження. Результатом є становлення наукового мислення, концептуалізованого в теоретичному дискурсі «філософія науки». Її завдання полягає у визначенні найважливіших конститuentів раціональності наукового знання. Конкретний спосіб застосування логічних процедур формує норми раціональності мислення, правила методологічних рефлексій. Теоретичне відтворення поступу наукового мислення найбільш доцільно розкривається в дослідженні його історичної цілісності в конкретну епоху, концептуалізуючись у філософсько-науковому знанні.

Важливо розрізнити два значення поняття «філософія науки». У широкому розумінні вона є рефлексією, яка розпочалася з виникненням сучасного європейського мислення і реалізувала себе головним чином у рамках гносеології; у вузькому розумінні «філософія науки» – це напрямок сучасної європейської філософії, який виник у середині XIX століття. Отже, коли йдеться про філософію науки епохи Модерну, то мається на увазі перше розуміння цього поняття. «Філософія науки» як спосіб раціонального мислення є хоча й автономною, проте частиною філософії взагалі, з якою вона у загальних рисах має спільну еволюцію та історичну долю. І питання про трансформацію чи кінець філософії у постсучасний період не оминуло й філософію науки.